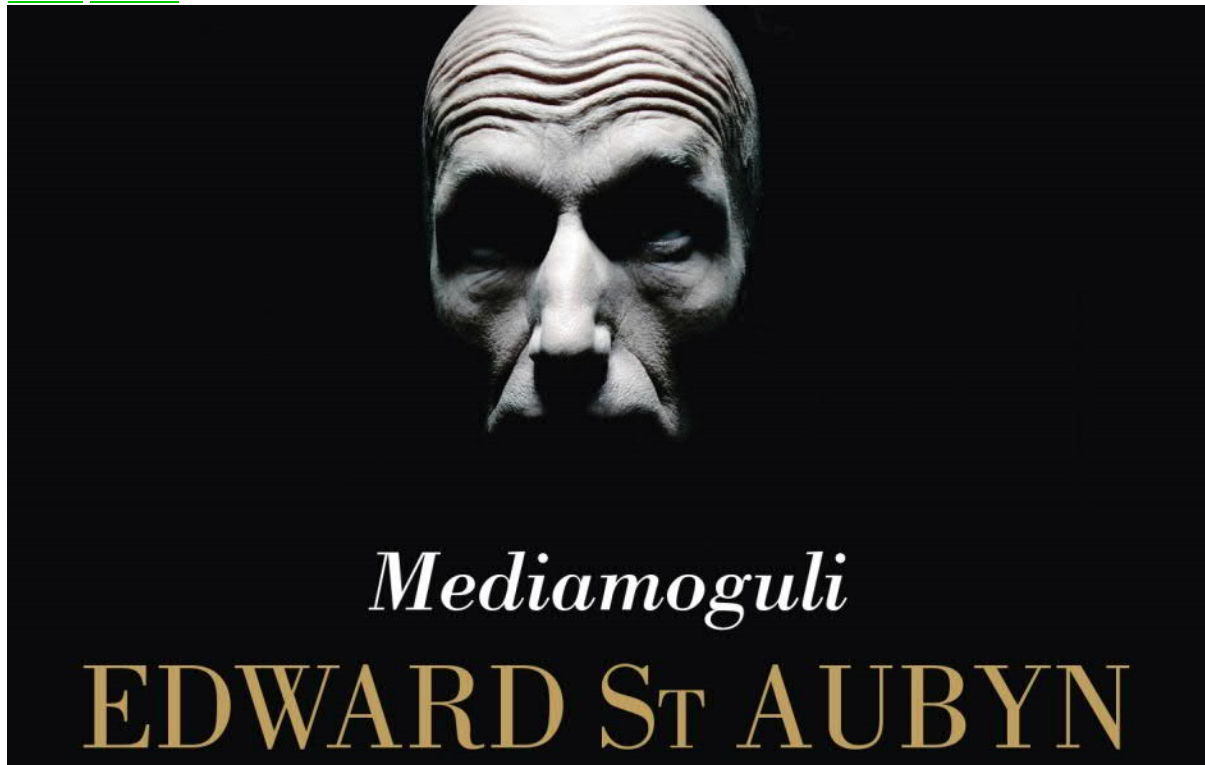

Edward St Aubyn: Mediamoguli

[PM/31 ADMIN](#)

Vallan aiheuttama tuska – PIRJO KANTOJÄRVI 24.5.2019

William Shakespearen *Kuningas Lear* on näytelmä hallitsijasta, joka samanaikaisesti haluaa sekä luopua vallasta että pitää kiinni valitsemistaan etuoikeuksista. Lear joutuu päätöstään seuraavien tapahtumien aikana toteamaan, ketkä hänen läheisistään eivät olleet luottamuksen arvoisia ja ketkä taas olisivat sitä olleet. Edward St Aubyn *Mediamoguli* (Johnny Kniga 2019) on uusi tulkinta tästä Shakespearen tragediasta. Tällä kertaa sen juoni ja henkilöt on siirretty nykyaikaan New Yorkin sekä Englannin Järviseudun maisemiin. Teos on osa Hogarth Shakespeare – sarjaa, jossa Shakespearen näytelmät toimivat pohjana uusille romaaneille.

”Sinun kannattaisi säilyttää jonkinlainen osakepotti”, Wilson sanoi, ”ja sanon suoraan, että Global Onea sinä et saa pitää. Yhdelläkään yksityishenkilöllä koko maailmassa ei ole omaa jumbojettiä.”

”En saa?” minä pauhasin. ”Miten niin en saa? Kuka estää Dunbaria saamasta tahtonsa läpi? Kuka kieltää Dunbaria toteuttamasta oikkujaan?”

”Dunbar, tietysti”, Peter sanoi. ”Kuka muukaan? Vain hänellä on valtaa tai oli valtaa tai oli joskus aikoinaan.” (St Aubyn 2019, 14.)

Mediamogulissa kuningas Learin jalanjalkia seuraa kanadalainen 80-vuotias Henry Dunbar. Hän on luovuttanut vastuun media-alan yhtiöstä, Dunbar Trustista vanhimille tyttärilleen Abigailille ja Meganille. Nuorimman tyttärensä, idealistisen Florencen hän on poistanut jo aiemmin yhtiön hallituksesta sekä sen etujen piiristä elämänvalintoja koskeneiden erimielisyyksien vuoksi. Dunbar ei ole kuitenkaan vielä täysin valmis astumaan sivuun, vaan hän haluaa toimia äänivallattomana puheenjohtajana yhtiön hallituksessa sekä hyödyntää asemaansa liittyviä pikkuetuksia kuten lentokonetta. Vallitseva tilanne ei riitä Abigailille ja Meganille, joilla on omat suunnitelmansa mediakonsernin suhteen. Kyseiset siskokset ja tohtori Bob ryhtyvät yhdessä punomaan juonia, minkä seurauksena Dunbar päätyy Meadowmeadeen, Englannissa sijaitsevaan hoitokotiin. Florence huolestuu isänsä katoamisesta ja ryhtyy etsimään häntä. Samanaikaisesti Dunbar pakenee parantolasta alkoholisoituneen koomikon, Peter Walkerin avustuksella. Florence sekä Abigail ja Megan päätyvät kilpajuoksuun siitä, kuka heistä onnistuisi ensimmäisenä löytämään isänsä Järvisseudun haastavista maisemista. Sisarusten välisen vastakkainasettelun lisäksi jännitteitä tarinaan luo kilpaileva media-alan yhtiö Unicom, joka tekee taustalla omia siirtojaan. Lopulta jokaisen henkilön on mietittävä, kehen he voivat todella luottaa.

Kuka on askeleen edempänä muita?

Maaailmanlaajuisen imperiumin johtajana hän naamioi julmuutensa ja valheensa ja kostonhimonsa ja vihanpuuskansa päättäväisen ylipäällikön välttämättömiksi toimiksi, mutta alastomana tässä ja nyt hänen edesottamustensa perimmäinen paljas luonne huusi hänelle kuin joukko entisiä vankeja, jotka tunnistavat kadulla piinaajansa:

”Se on hän! Se on hän! Tuo kiskoi minulta kynnet, tuo murskasi polvilumpioni, tuhosi avioliittoni, pakotti minut irtisanoutumaan, heitätytti minut vankilaan...” (St Aubyn 2019, 131–132.)

Mediamogulissa kuvataan useiden henkilöiden pyrkimystä päästä elämässään eteenpäin kaikkia mahdollisia keinoja käyttäen. Heidän omat päämääränsä ohittavat muiden hyvinvoinnin huomioon ottamisen, eikä edes lähipiiri ole turvassa. Henkinen ja fyysinen väkivalta, raha sekä monenlaiset riippuvuudet toimivat välineinä tavoitteisiin pyrkimisessä. Näihin äärimmäisiltäkin vaikuttaviin toimintatapoihin puuttuminen on vaikeaa. Esimerkiksi tohtori Bob saa seurata lähietäisyydeltä, miten Megan ja Abigail pyrkivät ohjaamaan tapahtumia mielensä mukaisiksi.

”Kaikki tämä väkivalta oli niin kevytmielistä, niin tyyppillistä näille pilalle hemmotelluille kakaroille, joiden kanssa hänen täytyi tulla toimeen. Hänen oli palattava myöhemmin selvittämään Meganin lapsellisen kostonhimon aiheuttamat vammat. Hänet täytti viha näitä kahta naista kohtaan, sillä heidät oli kasvatettu siihen, että kaikki sotkut selvitettiin heidän puolestaan.” (St Aubyn 2019, 164–165.)

Ihmisten hyötykäyttö on tuttua monille henkilöille ja erityisesti Megan ja Abigail osaavat sen homman. Heissä tiivistyy vallankäytön huumaavuus, sillä muut ihmiset ovat heille lähinnä pelinappuloita. Kuitenkin se, että siskokset kuvittelevat tilanteiden olevan täysin heidän hallinnassaan, tekee heistä myös sokeita muiden ihmisten ratkaisuille. Valta on riippuvaista myös muiden tekemistä valinnoista. Kun suunnitelmat eivät etene toivotunlaisesti, Abigail ja Megan joutuvat huomaamaan, että hekin voivat joutua pulaan. Saavutetusta asemasta kiinni pitäminen ei ole helppoa.

Abigailin ja Meganin siskopuoli Florence sekä lakimies Charlie Wilson ovat selvin poikkeus häikäilemättömien toimijoiden keskellä. He haluavat auttaa Henry Dunbaria, vaikka tietävät hänen huonot puolensa. Tilanne ei ole kuitenkaan helppo, vaikka Florence ja Wilson voivatkin keskittyä toimimaan paljon suoraviivaisemmin kuin vastapelurinsa, joiden on pidettävä juoniverkkonsa kasassa. Esimerkiksi Florence joutuu asennoitumaan meneillään oleviin tapahtumiin uudella tavalla.

”Hän ei nähnyt muuta keinoa varmistaa isän turvallisuus kuin ryhtyä sotaan sisariaan vastaan, painostaa kahden vaiheilla ailahtelevaa lankoaan ja esittää perusteluja Trustin hallituksen pään kääntämiseksi. Kaikesta huolimatta se, mitä hän oli sanonut Wilsonille, oli totta: hän oli jo sotisovassa ja sodassa ja päätös tuntui sitäkin kouriintuntuvammalta, koska se oli murtautunut esiin hänen lempeältä vaikuttavan luontonsa pinnan alta kuin maan uumenista talven jälkeen nouseva joki, joka puhkeaa kukkulan kyljestä kovan sateen jälkeen, mutta vauhtiin päästyään huuhtoo kivenlohkareet paikoiltaan ja puut juuriltaan.” (St Aubyn 2019, 51.)

Vanhimpien tyttäriensä tavoin Henry Dunbar joutuu toteamaan, ettei omaan arvoaltaansa kannata luottaa liikaa. Pakoyritys parantolasta tarjoaa hänelle mahdollisuuden miettiä tekojensa vaikutusta nykyiseen elämäntilanteeseensa. Dunbar ei voi syyttää pelkästään muita ahdingostaan. Hän on ollut sokea sekä itsensä että muiden suhteen, eikä ole kuunnellut esimerkiksi Wilsonia, joka on sanonut ääneen, mitä yhtiötä koskevat päätökset voivat merkitä. Dunbar ei ole kuitenkaan yksin sokeutensa kanssa. Monet teoksen henkilöt keskittyvät liiaksi rahaan, valtaan ja huomion kohteena olemiseen. Myös erilaiset riippuvuudet sumentavat heidän arviointikykyään. Tämä vaikuttaa heidän päätöksiinsä erityisesti silloin, kun asiat eivät näytä sujuvan suunnitelmien mukaisesti. Esimerkiksi valta-asemasta pitäisi myös osata jossain vaiheessa päästää irti.

Äärimmäisiä valintoja

”Hän puristi veitsen kädensijan kouraansa ja huitaisi kokeeksi pari kertaa. Kun ne yrittäisivät vangita hänet, hän tekisi selvää ainakin yhdestä. Hän kaatuisi taistellen. Hän oli Henry Dunbar, eikä kukaan asettunut poikkiteloin Henry Dunbarin tielle seurauksitta.” (St Aubyn 2019, 162.)

St Aubyn *Mediamogulissa* ei turhia hidastella. Useiden henkilöiden kautta tempaudutaan mukaan seuraamaan muutamien päivien ajan, miten yhtiön valtausyritys, Dunbarin pakomatka sekä siskosten kadonneen jäljitys etenevät. Juonittelua riittää ja mitä pidemmälle tarina etenee, sitä hullummaksi kaikki myös menee, sillä tässä pelissä panokset ovat suuret. Siksi jotkut henkilöiden tekemistä ratkaisuksista vaikuttavat yhtä aikaa sekä järjettömiltä että yllättävän loogisilta. Varsinkin Meganilta ja Abigaililta voi odottaa lähes mitä tahansa, kun he pyrkivät kohti tavoitteitaan. Edes tohtori Bob tai henkivartijoina toimivat entiset erikoisjoukkojen sotilaat eivät meinaa pysyä menossa mukana. St Aubyn teoksessa maailma näyttyy aika karuna paikkana ja sen vuoksi henkilöiden toimintatavatkaan eivät ihmetytä. Toisiinsa sidoksissa olevat valta ja raha ovat perusteluina sille, että he voivat toimia täysin oman mielensä mukaisesti. Juonen edetessä näyttää siltä, että Henry Dunbar on ainoa, jonka ajatusmaailma käy lävitse muutoksen. Muiden kohtalona taas on jäädä heitä määrittävien yksittäisten piirteiden vangiksi.

”Tilanne on hankala – kukaan ei ymmärtänyt vallankäyttöä niin kuin sinun isäsi. Hän on toiminut viimeiset neljäkymmentä vuotta kaikilla mantereilla, ja ainakin puolet siitä ajasta hän pystyi nostamaan, pyörittämään ja hautaamaan juttuja mielensä mukaan, saamaan yhteyden keneen tahansa maailman johtajista kun hänellä oli asiaa, vaikuttamaan vaaleihin ja tuhoamaan vihollisensa. [–] ” (St Aubyn 2019, 49.)

Romaanin henkilöt ja tapahtumat saavat miettimään aikamme äärimmäisiä ilmiöitä. *Mediamoguli* on esikuvansa tavoin kertomus vallan negatiivisista puolista. Vallankäyttäjiin ei kannata suhtautua liian luottavaisesti, sillä kulisseissa voi tapahtua paljon sellaista, mitä ulkopuolelle ei haluta näyttää. Suurten yhtiöiden tekemillä päätöksillä on merkitystä ja rahan avulla voidaan puuttua lähes mihin tahansa asiaan. Samalla romaani kuvaa hyvin sitä, miten monista asioista ihmiset voivat olla riippuvaisia ja miten se vaikuttaa heidän kykyynsä tehdä päätöksiä.

Romaanin tapahtumiin mukaan pääseminen ei edellytä Shakespearen *Kuningas Leariin* tutustumista. Jos kuitenkin tietää jotain kyseisestä näytelmästä, pystyy löytämään useita yhtymäkohtia St Aubyn ja Shakespearen henkilöiden ja tapahtumien välille. Esimerkiksi Henry Dunbarissa kohtaavat sekä kuningas Lear että Gloucesterin jaarli. Romaanista löytyy myös narrin rooliin sopiva Peter, jonka oivalluksia olisi voinut olla teoksessa vielä enemmänkin.

”Raivonpuuskat yltyvät vaarallisen voimakkaiksi”, Peter kuulutti, ”kun Henry-pyörremyrsky liikkuu Englannin Järviseudun poikki huomisen iltapäivän kuluessa. Katsojia kehoitetaan ryömimään kellariin ja kahlitsemaan itsensä kiveen.” (St Aubyn 2019, 13.)

Shakespearen näytelmän lisäksi romaanista voi löytää yhtäläisyyksiä myös St Aubyn *Patrick Melrosen tarina* – sarjan kanssa esimerkiksi siitä tyylistä, miten teoksissa kommentoidaan maailmaa. Tämä yhdistelmä

eri aineksia tekee *Mediamogulista* viihdyttävää luettavaa. Vaikka tiesin, mitä *Kuningas Learissa* tapahtuu, oli kiinnostavaa seurata, millaiseen solmuun kieroiluja harrastavat henkilöt onnistuvat itsensä saamaan sekä miten rehdimmät henkilöt pärjäävät tässä taistossa. Romaani eroaa näytelmästä juuri riittävästi, joten sen parissa ehtii yllättyäkin, vaikka ratkaisut ovat uskollisia esikuvalleen.

Edward St Aubyn: *Mediamoguli*. (Dunbar.) Johnny Kniga 2019. Suom. Markku Päckilä. 240 s.

Pirjo Kantojärvi on Torniossa asuva kirjoittamisen maisteri (JY).